

Dosya Taybetî

Tehdîta Jenosîdê û Êzîdî -8-

Êzîdî delîla herî mezin ya hebûna me ne. Gelek nîrxên me yê netewî: Zimanê me, dîroka me, adet û toreyên bav û kalên me, bi orîjînalîteya xwe gihandine roja me.

Di qonaxên dîrokî de, gelek qûrban dane. Ev salek e, êrîşên hovane li ser wan zêdetir dibe. Bi şêweyekî hovane, nîrxên me, nîşana hebûna me, gav bi gav ber bi tunebûnê ve dibin...

Em, niqasha pîrsê ji awira ewlekariyê û mafê mirovan ve pir giring dibînin. Di vê dosya taybetî de, em ê dîtînen şexsiyet û dezgehên netewî/ navnetewî li ser pîrsê pêşkêşî we bikin. Cotmeh 2008, Stockholm.

EuroKurd Human Rights

**Rêvebirê Enstîtuya Kurdî ya Stockholmê Serkan Brûsk:
Heta ku Êzîdîti hebe dê zimanê Kurdî hebe**

Gabar Çiyan

- Ji kerema xwe re xwe bide nasîn.

Serkan Brûsk: Sala 1967 li herêma Omeriyan, li gundê Çalê hatiye dunyayê. Wî li Nisêbînê dest bi dibistanê kir û li bajarê Îzmîrê beşa mîmariya peyzajî ya unîversîteyê xwend lê ji ber sedemên siyasî wî dibistana xwe di nivê de bi cî hişt û ew derket Ewrûpayê. Li Ewrûpayê wî karê nivîsandinê û rojnamevanîyê kir.

Gelek dokumenter û film hem wergerandin û hem jî dengê xwe daye wan. Herwisa wî amadekarî û pêşkêşvaniya programên wêje û çandî yê mîna Raman û Roman, Nav û Deng kiriye ku ev program di Tv Mezopotanya û Medyê de hatine weşandin.

Niha ew di birêvebiriya Înstutiya Kurdî ya Stockholmê de ye û li Înstutiya Teknolojîyê beşa teknîsyeniya avahî û mûlkî de dixwîne.

Berhemên wî yê wêjeyî ev in.

Helbest: Awurên bi hêvî, Xem vedixwim bi tasa sor ji demê, Peyvên Êşmij

Werger: Mûa û Pelle, Madîken, Ciwanên Îro, Xîzgur...

Roman û ceribandî: Sê Terîş, Mextel

- Bi taybetî li Şengalê û li deverên din yê Kurdistanê Êzîdî dibin qurbana êrîşên hovane. Ewlekariya wan li ser xaka xwe tune ye. Weke şexis û rêvebirêk ji yê dezgehek netewî , ji bo parastina Êzîdîyan li tevayê herêmên Kurdan dîtina we çi ye, divê mirov çi bike? Em çawa dikarin vê çanda kevnare xurtir bikin?

Serkan Brûsk: Dema mirov ji awira ewlekariyê de rewşa Kurdên Êzîdî bigire dest û binirxîne, du faktorên esasî derdikevin pêşberî me.

Yek jê faktora hêzên derve ye. Çi dewletên dagirker û çî jî dînen biyanî bin heman tesîrê li ser rewşa Êzîdîyan dikin ku ew jî bi giştî xerabkar û talankar e. Mirov bi rehetî dikare îspat bike ku faktora derveyî, seranserî dîrokê û heta roja îro jî bûye çavkaniya hemû cure dujminahiyên li dijî Kurdên Êzîdî.

Miletên ku gelê Kurd ji xwe re kirine dujmin di serî de berê xwe dena hemû hêjahiyên ku nasnameya Kurd pêk tînin. Ziman, çand, ol, adet û sembolen ku Kurdayetiyê nûner dikin wek hedef hatine girtin. Mirov piraniya van faktorên êrîşkirî di kesayetiyê Êzîdîyan de dibîne. Êzîdîti bi ziman, kinc, rabûn û rûniştin, îbadet û cejnên xwe qutiya reş a Kurdiyatiyê ne. Vekirina vê qutiye bi awayekî qebe û zordarî ya bi destê dagirkeran zirarê dide van hêjhiyayên ku me li jor rêzkirine.

Dagirkerên Kurdîstanê Êzîdiyan bi awayekî sistematîk û fikirkirî ji axa wan sorgon kirin û hê jî dikin. Ew bi vê yekê dixwazin rehê dara Kurdayetiyê hişk bikin (ez dizanim ku ev îdayek mezin e û heta hinekî ji rastiyê dû re, ji ber ku hejmara Kurdên neÊzîdî yên ji her cure dîn, çîn, bawermend û nebawermend prosenteke pir mezin e, îca dema mirov êzîdiyên ku xwe Kurd nahesibînin jî lê zêde bike wêdemê dê baştir bête fêmkirin) Lê ez dîsa jî vê gotina xwe dubare dikin, ji ber ku ji bo min êzdahî ji olekê zêdetir (tevî hemû rêz û hurmeta min ji vê olê re) bûye sembola Kurdayetiyê.

Ma ji bilî Êzîdîtiyê çend olên din îbadet û duayên xwe bi zimanê Kurdî dikin? Ji ber vê jî heta ku Êzîdîti hebe dê zimanê Kurdî hebe, berevaciya vê jî divê rast be, heta Kurdîti hebe wê Êzîdîti jî hebe.

Ez wek wêjevan û Kurdperwerek ku rola zimên di azadkirina Kurdayetiyê de pir bilind û nirxdar dibînim, vê rola simbolîk a Ezîdiyê jî di çarçoveya Kurdayetiyê de pir jiyani dibînim. Ji loma jî divê Êzîdîti, yanî Kurdayetî di bin her merc û şertan de li welat, li derveyî welat û li hemberî Kurdên paşverû (yên misilman, Êzîdî û hwd) û hevkarên wan ên biyanî bêparastin.

Li vir em divê faktora paşverû ya hundirîn a Kurdên Êzîdî jî li ber çavan bigirin. Ji bo ku ev ol karibe di şert û mercên îro de bijî, bersivê bide vê serdemê û ciwanên xwe, divê alimên Êzîdî roleke çawa bileyizin? Ez vê wek pirsekê li vir dihêlim.

Ez vegerim ser faktora duyemîn. Di serî de dîne îslamê û hemû dînen din xwestine di nava Kurdan de cî bigirin û Kurdan ji baweriyên wan dûrbixin. Piraniya caran jî, wek mînaka misilmantiyê, ev piroses pir xwînavî derbas bûye. Kurdan her li berxwe daye lê hêzên biyanî baweriyên xwe bi darê zorê li ser Kurdan ferz kirine. Pişt re avahiyên xwe li Kurdistanê ava kirine. Ji nava Kurdan hevkarên xwe li ser bingeha dujminatiya nîrxên Kurdayetî perwerde kirine. Bêguman gelek Kurdên oldar li dijî vê derketine û xwestine rengê xwe yê Kurdayetî biparêzin, lê zêde dengê wan derneketiye. Yê ku dengê wan derketiye jî nekarîne yekîtiyekê ava bikin, ew bi navê mezheb, ol û eşîrtî ji hevdu hatine xistin. Wek encama vê hevnegirtin û jihevbelavbûnê gelek serok û rêberên Kurdan li ber sêdaran gotina xwe ya dawî gotine.

Îro jî rewşa me ji vê nedûr e. Li bakurê Kurdistanê dîndarî zêde dibe. Ez bi xwe tevî hemû kêmaniyan jî jê re dibêjim Kurdistana Azad û nirxeke bêhempa didim vê avahiyê jî, divê ez bêjim ku, Başûrê Kurdistanê ber bi dewleteke meletî ve diçe. Heger di camiyek tenê ya Kurdistana azad de jî, li dijî Êzîdîtiyê bi devê misilmanên xwînvexwarê Kurdan bê axaftin û tu rayedar pêşiya vê xwefiroşiyê negirin, ew ê sibe erebên beriyê van maşîkên xwe di nava parlamentoya Kurdan de li dijî Kurdayetiyê bidin axaftin.

Li vir bila şaş neyê fêm kirin, ez ne li dijî tu ola me, heta ku di navbera kes û Xwedê de be, mafê herkesî heye îbadeta xwe bike û divê ev derfet ji aliyê desthilatdariyê ve ji bo herkesî bê dayin.

Min hewil da ku di çarçoveya ewlekariyê de bersiva te bidim. Bêguman ji ber ku îro xetereke pir mezin li dijî Êzîdîtiyê heye, em divê singa xwe bidin ber her cure êrîşan û daxwazê ji birayên xwe yê Êzîdî bikin ku ew yekîtiya xwe xurttir bikin, tevli hemû cure hewldanên pêşverû yê Kurdan bibin, wek civak xwe li ser esasê zanistî rêkxistin bikin, kadroyên Kurdperwer û zana perwerde bikin.

Çawa ku kesên mîna Kanadê Kurdo, Erebe Şemo, Heciyê Cindî, Şakirê Xudo û hwd bi berhemên xwe yê wêjeyî xizmeta ziman û çanda Kurdî kirine, divê ji niha û pê de ciwanên êzîdiyan ala van navdaran di her warê Kurdayetiyê de bilind bikin.

Em divê ji bira nekin ku qedera me hemû Kurdên azadîxwaz û pêşverû yek e.

EuroKurd Human Rights - www.euroKurd.net

